

Anımsayışın merceğinden süzülen anlara dair

Aras Seddigh'in Galeri Nev İstanbul'daki sergisi "Danaburnu ve Gece Bekçisi Uyanıklar"daki çalışmaları; işaret ettikleri yabancılaşma hissi, canlı-cansız, mekanik-organik, somut-soyutun sınırlarında dolaşmaları, İran kültürü ile olan ilişkileri gibi birçok ortak başlıkta buluşuyor.

SAMİ KISAOĞLU
sami.kisaoglu@gmail.com

Sanatsal üretimini dil, kimlik arayışı, hafıza kaybı, anlamsızlık, gerçek ve kurgunun keşiştiği alanların deltasında şekillendiren Tahran doğumlu sanatçı Aras Seddigh, 2013 yılında Galeri Nev İstanbul'da açtığı ilk kişisel sergisinin ardından "Danaburnu ve Gece Bekçisi Uyanıklar" isimli yeni sergisiyle bir kez daha huzurlarımıza geliyor. 16 Nisan'a kadar süren ve hikaye içinde hikaye barındıran sergi, ismini sanatçının ilk olarak Farsçada tanıştığı birkaç kelimeden alıyor. İran dilinde geceleri bitkilerin köklerindeki suyu emen ve 'su hırsızlığı' olarak anılan danaburnu böceği ile Tahran'ı çevreleyen küçük mahallelerde akşam belirli bir saatten sonra sokaklarda yankılanan "Şeb gerd bida-aaar eeeest" (gece bekçileri uyanıktır) cümlesi sergiye başlığını veriyor. Anımsayışın merceğinden süzülerek bugüne varan bu iki cümlenin kökeninde sanatçının çocukluk yıllarına tarihlenen yaşanmışlıkları yer alıyor. Tahran yıllarında bahçeli bir evde oturan, geceleri hem bu böcekle hem de gece bekçilerinin sesleriyle sıklıkla karşılaşan sanatçı, anlatısının başlangıç noktasına da bu iki anıyı yerleştiriyor. Resim, yerleştirme, video, heykel, sanatçı kitabı, belge gibi farklı ifade biçimleri üzerinden ilerleyen sergideki her işi bir aile ferdi gibi düşünen Seddigh, eserlerin birbirleriyle olan benzer noktalarına vurgu yapıyor: "Her iş diğerinden izler taşıyor ve bazen kitabın da hikayesine referans veriyor."

Serginin omurgasını değişken boyutlardaki beş resim oluşturuyor. Her tuvalin kendi içinde taşıdığı çoklu kompozisyonlardan meydana gelen resimler, teknik anlamda olmasa da yer verdikleri objeler ve hikayeler bağlamında bir melezlik taşıyor. Sanatçının önceki sergisiyle de paralellikler gösteren bu çalışmaları, işaret ettikleri yabancılaşma hissi, birbirlerinin içinden doğmaları, canlı-cansız, mekanik-organik, somut-soyutun sınırlarında dolaşmaları, İran kültürü ile olan ilişkileri ve beğenin melezleşmesi gibi birçok ortak başlıkta buluşuyor. Serginin ortak paydada bulunduğu unsurlardan bir diğeri ise Türkiye sanatında çiniden şiiere, mozaikten resme, her yere sızranmış olan maviyeye vermiş olduğu geniş yer. Resimlerdeki sıkışmışlığı rahatlatan, onlar arasında resimsel bir akışkanlık yaratan mavi, sanatçının bireysel tarihinde anılar ve geçmiş zamana ışık tutan bir unsur olarak konumlanıyor. Kendini en çok mavide huzurlu ve soru işaretlerinden kurtulmuş hissedilen Aras Seddigh, mavinin resimlerindeki karakterler arasındaki ortak belleğe işaret ettiğini dile

Aras Seddigh, "Bizim İsimsiz Kelebeğimiz", tuval üzerine akrilik, 200x187cm, 2015, sanatçının ve Galeri Nev İstanbul'un izniyle

getiriyor.

"Benim İsimsiz Gülüm", "Onun İsimsiz Mumu" ve "Bizim İsimsiz Kelebeğimiz" başlıklı resimler sergide birbirinin parçası olan üç çalışma. İran geleneksel şiiirinin sembollerinden mum, gül ve kelebeği başlık olarak seçen eserler, mekanik aygıtlarla 'gerçekliği' dönüşüme uğramış, kimliksizleşmiş canlılardan oluşan görüntüler içeriyor. Bir tarafı körük makinası, diğer tarafı ise genç bir kadın bacağı olarak betimlenen ve tuval üzerine akrilikle yapılan "Benim İsimsiz Gülüm", üst kısmında soyuta yakın bir hal aldıktan sonra gül şekline dönüşen bir figürle tamamlanıyor.

Tek bir tuvalde birbirlerine zıt üç farklı görüntüye yer verilerek yaratılan amorf birey aynı zamanda sanatçının kimliksizleşme sorunsalına vurgu yaptığı bir resim olarak geride kalıyor. Bu üç resimden ayrı bir duvara konumlanan 200x360cm boyutlarındaki "Rüzgarız Sabah 1" isimli resimde ise mekanik bir cihazla eve ait objeleri aynı karede resmeden Seddigh, 1875 tarihli erken dönem bir hesap makinasına yer veriyor. Bir kez daha fırçasını somut ve soyut arasındaki sınırlarda dolaştıran sanatçı tarihin farklı zamanlarından çıkıp gelen objelerin kendine has fotoğrafını çekiyor.

Sergide ortaya koyduğu disiplinlerarası yapının arka planında Aras Seddigh'in sanatsal üretiminde resimden ziyade sinema ve edebiyattan beslenmesinin rolü büyük. Lucrecia Martel, David Lynch ve Krzysztof Kieslowski filmlerinin yanı sıra Shahriar Mandanipour, Sadık Hidayet, Edgar Allan Poe, Paul Auster, Samuel Beckett gibi yazarların kitaplarını okuyan sanatçı, serginin bir parçası olarak ortaya koyduğu 100 edisyonlu kitap çalışmasında yazı ve edebiyatla olan ilişkisini gözler önüne seriyor. Kitapta Farsçada olduğu gibi sondan başa doğru akan ve alt yazı şeklinde sayfa mizanpajı yapılmış bir

öyküye ek olarak kitabın ön tarafından başlayan ve Latin dillerindeki sözcük dizilişi üzerinden kurgulanan bir metin daha yer alıyor. Sanatçının farklı zamanlarda çekmiş olduğu fotoğrafların da yer aldığı kitaptaki görseller, sayfalara dağılan öykülerdeki mekanlarla bir eş zamanlılık gösteriyor. Yazı aracıyla bir şeyleri kaydetmenin ve daha sonra onlarla oynayarak kurgusal hikayeler yaratmanın, sergide yaptığı diğer işlerle aynı estetik çerçeveye sahip olduğunu düşünen sanatçı çalışmasını şu sözlerle anlatıyor: "Bu noktada sadece kullandığım araç ve malzeme değişti. Kitapta sağdan sola okunan ve alt yazı gibi olan hikaye gerçekte sanatçının yaşadığı bir hikayenin iç ses olarak hatırlanışı. Ve bu hatırlama esnasında kitabın soldan sağa okunan hikayesi akıyor. Bu hikayede ince fontla yazılanlar hayali bir yazarın (Kiyumarz) yazdığı senaryo metni. Koyu fontla yazılanlar yazarın kendi ağzından yazdığı, başından geçenler. Bu hayali yazar her ikisini de yazıyordu. Bu iki yazı belli ortak noktalarda keşişiyor. Alt yazı olan hikayenin yazarı ise kendini anlatıyor. Sanırım bu durumda o da ben oluyorum." Farsça ve Türkçe olarak hazırlanan kitapta Farsça olan deyimler ve alıntılar aslına sadık kalarak Farsça bırakılırken, bu sözcüklerin sadece okunuşları eklenmiş. Okuyucunun o sözcüklerin anlamını bilmeseyse bile çıkardığı sesleri duymasını isteyen sanatçı, tüm bu anlamsız sözcüklerle karşılaşma anının, diğer işlerde olduğu gibi, okuyucuya farklı sorular sordurmasını istemiş. Kuşkusuz serginin seyirci tarafında en çok emek isteyen çalışması olan bu kitap bir anlamda Aras Seddigh'in proje bağlamında kafasında şekillenen düşünce ve çıkış noktalarının yazınsal bir özeti. Deneyimleme ve yaşanmışlık meseleleri üzerine hayli kafa yoran sanatçının işin içine deneyimselliği de katarak oluşturduğu bir metin.

Sanatçının iç dünyasında şekillenen düşünce balonları eylemlere dönüşmeye başladığı vakit bir yandan eski bir hesap makinasına degen bir yandan ise deve kuşunun bacaklarına dönüşen bir hal alıyor. 'Sakatlanmış ya da eksiltilmiş' bir heykel, onun atölyesindeki üretime tanıklık eden bir örümceğin ördüğü ağ ya da sanatçının üretim sürecinden izler taşıyan ve kemerli bir çerçevenin içinde sunulan kağıt parçası. Tüm bunlar beklenmedik bir şekilde serginin parçası olurken sanatçının 'arka planda olanı ön planda görmeye çalışmak' önerisine kulak vermeliyiz. Birbirinin hem şimdiki hem de geçmiş zamanı olan bu işler nesnenin hafızasına olduğu kadar izleyenin kültürel tarihine de bir ip sarıttıyor. Ve işlerde sessiz bir diyalog sürüp gidiyor. Onları dinlemek ise seyirciye kalıyor.